

izložba

**ŠTO JE GDJE
I GDJE JE ŠTO
NA STARIM
RAZGLEDNICAMA
OTOČCA**

Muzej Gacke posjeduje zbirku razglednica koje svjedoče o izgledu grada Otočca od kraja 19. st. do današnjih dana. Što je gdje na starim razglednicama i gdje je što od toga na ulicama grada kakvog danas poznajemo - otkriće ova izložba. Upoznat ćemo vas s kućama i drugim objektima koji više ne postoje, a one koji su odoljeli zubu vremena povezat ćemo s novijim fotografijama.

L. Mioni, Fotograf. Pola.

Pozdrav
iz Otocac

Otocac

19/6 1899

Adolf Lichtenstern

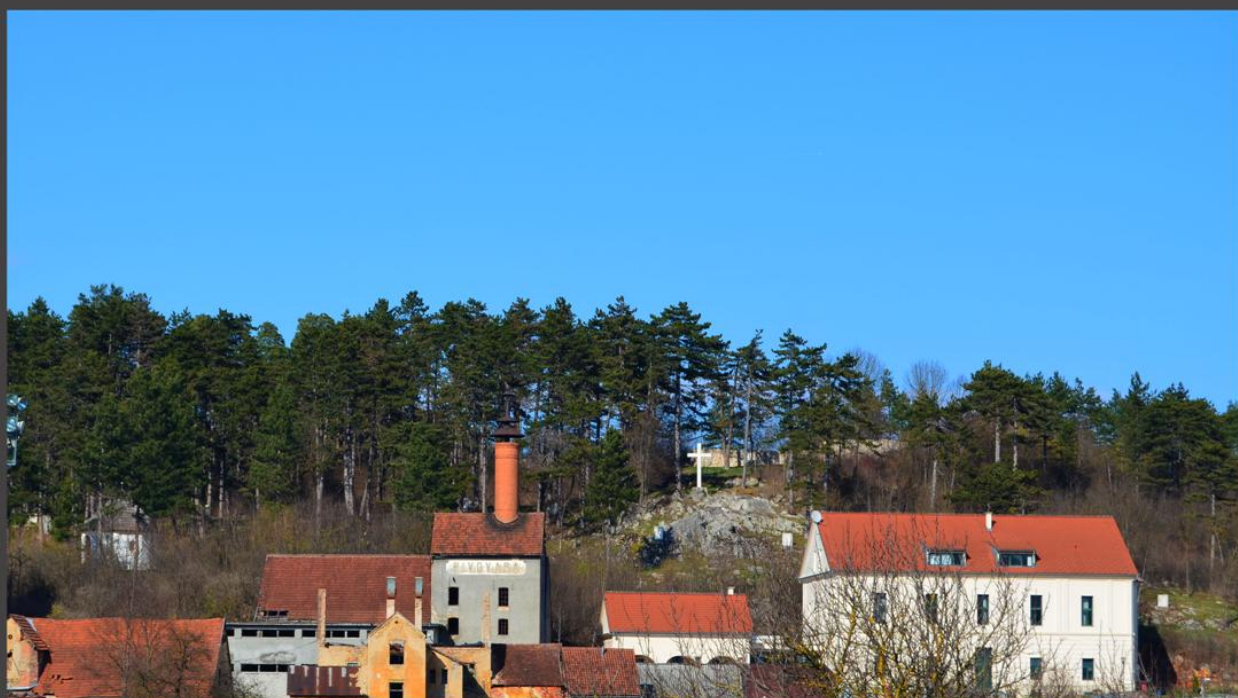
[razglednica gore_izvor: Kulturno-povijesna zbirka Muzeja Gacke | fotografija dolje_izvor: Google karte]

Razglednica koja je poslana 19. 6. 1899. najstarija je datirana razglednica iz zbirke Muzeja Gacke. Na njoj je prikazan **Donji grad**, dio grada Otočca koji se i danas tako zove, te ulica koja danas nosi naziv **Ulica Ruđera Boškovića**. Raskrižje s razglednice i današnje raskrižje ostali su na više-manje istom mjestu, dok je ulica izgubila dio građevina koje su podignute tijekom 19. stoljeća. **Donji grad** bio je krajem 19. i početkom 20. stoljeća sjedište otočkih obrtnika, trgovaca i zanatlija, a već sredinom 20. st. postaje industrijsko središte Otočca s pogonima tekstilne, kemijske, drvne i kožarske industrije. Fotografiju **Donjeg grada** snimio je Luigi Mioni, fotograf s Malog Lošinja i prvi pulski fotograf, autor brojnih razglednica i veduta.

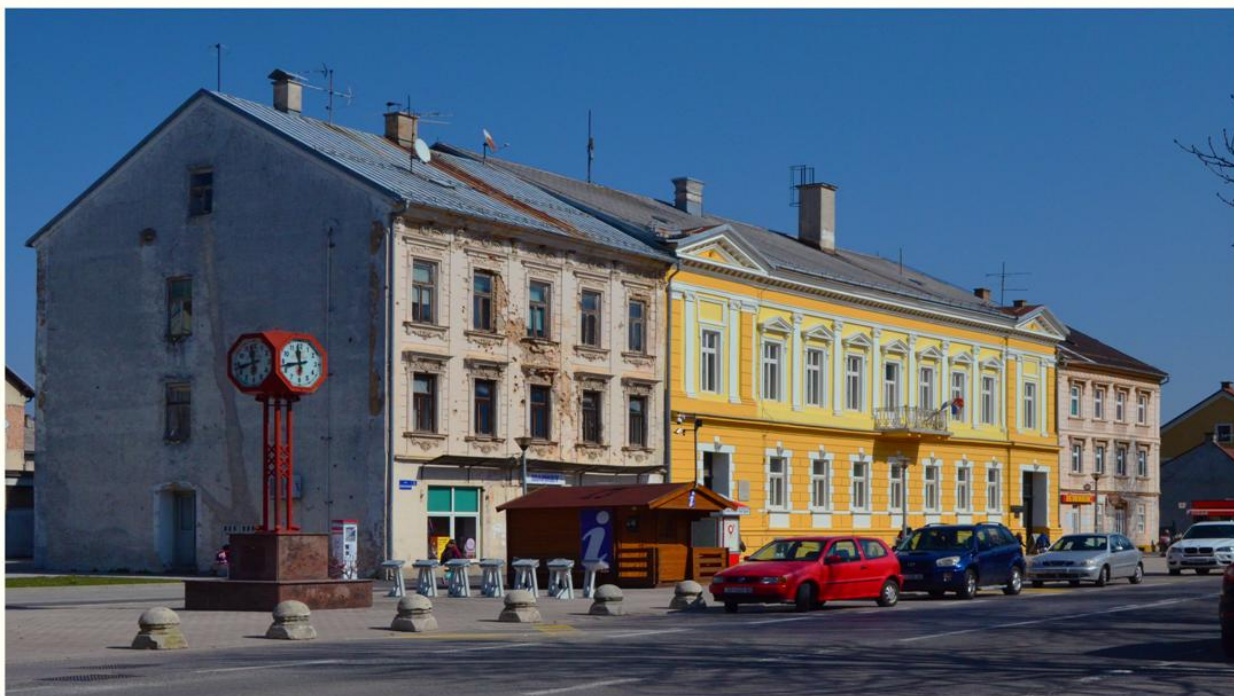
[razglednica gore_izvor: Kulturno-povijesna zbirka Muzeja Gacke | fotografija dolje_izvor: Google karte]

Druga razglednica koja prikazuje **Donji grad** i današnju **Ulicu Ruđera Boškovića** poslana je 1902. godine. Prizor s razglednice u većoj mjeri odgovara današnjem izgledu početka ove ulice. Prva, druga i četvrta kuća s desne strane ulice prikazane na razglednici - kao i prva kuća s lijeve strane ulice prikazane na razglednici - još uvijek su tamo! Prva kuća s desne strane, takozvana **Pešunova kuća**, zaštićena je kao kulturno dobro i upisana u Registar kulturnih dobara RH. Kuća je stara čitava dva stoljeća - sagrađena je početkom 19. st., najvjerojatnije na mjestu starijeg objekta čiji je podrum ugrađen u današnju kuću. Zaštićenim kulturnim dobrom proglašena je i kuća do nje, sagrađena sredinom 19. stoljeća.

[razglednica gore_izvor: Kulturno-povijesna zbirka Muzeja Gacke | fotografija dolje_izvor: Otočac na starim razglednicama, autorica: Ivana Kregar]

Na razglednici poslanoj 1900. godine jasno su vidljivi poprilično visoki **ostaci utvrde na Fortici** koju su zajedničkim snagama 1619. u svrhu obrane od Osmanlija podignuli Senjani i Otočani. Na fotografiji iz 2017. naziru se ponešto niže zidine podignute nakon rekonstrukcije i konzervacije utvrde. Na razglednici ipak nema danas prepoznatljivog objekta **otočke pivovare** s visokim ciglenim dimnjakom, što ni ne čudi s obzirom na činjenicu da je pivovara s probnim radom počela tek 1902. godine, dvije godine nakon što je ova razglednica poslana. Jedini objekt koji je vidljiv i na razglednici i na fotografiji nalazi se desno dolje u odnosu na fortičku utvrdu - to je nekadašnja **zgrada vojne bolnice** - danas **učenički dom**.

[razglednica gore_izvor: Kulturno-povijesna zbirka Muzeja Gacke | fotografija dolje_izvor: Otočac na starim razglednicama, autorica: Ivana Kregar]

Gradnja zgrade u kojoj danas djeluje **Gacko pučko otvoreno učilište Otočac** dovršena je 1902. godine, a u njoj je prvotno bilo smješteno *Poglavarstvo Upravne občine Otočac*. Vidljivo je da je zgrada lijevo od Učilišta zadržala prvotni izgled, dok je zgrada desno od Učilišta s vremenom nadograđena za jedan kat. Zanimljivo je istaknuti da je na katu Učilišta 1953. otvorena **gradska čitaonica**. Čitaonica je bila otvorena svakim danom od 15 sati pa sve do 22 sata, a raspolagala je s oko 1000 knjiga. Osim knjiga u čitaonici se nalazilo i nekoliko šahovskih garnitura. U Otočcu se već 1959. na 2 lokacije povremeno prikazuju filmovi, a iste je godine otvoreno i treće, modernizirano kino za stalne projekcije - u zgradi s ove razglednice.

[razglednica gore_izvor: Kulturno-povijesna zbirka Muzeja Gacke | fotografija dolje_izvor: fototeka Muzeja Gacke

Na mjestu današnje **Ulice Bartola Kašića** i stambenih zgrada koje se nalaze na sjevernoj strani ulice nekoć se nalazila tržnica. Bila je to **stočna tržnica**, tj. tržnica na kojoj su se prodavale životinje, dok je u središtu grada, uz današnju Ulicu kralja Zvonimira, bila takozvana **ženska tržnica** ili **ženska placa**, na kojoj su se prodavali prehrambeni, tekstilni i drugi proizvodi. Održavanje sajma srijedom počelo je prije čak 274 godine - 1746. prvi je put sajam održan baš tim danom u tjednu, a o svemu tome odluku je dekretom donijela Marija Terezija. Ova razglednica tiskana je u izdanju knjižare Dane Vuksana i poslana davne 1905. godine. Na mjestu nekadašnje stočne tržnice 1960-ih niču moderne stambene višekatnice.

[razglednica gore_izvor: Kulturno-povijesna zbirka Muzeja Gacke | fotografija dolje_izvor: Google karte]

Na razglednici poslanoj 1904. prikazana je **Ulica kralja Zvonimira**. Tada je u prvoj kući s lijeve strane bilo smješteno **Svratište k banu Jelačiću**. Danas te kuće, kao ni one do nje, više nema - na njihovom mjestu dva su nova objekta vidljiva na fotografiji niže. Treća i četvrta kuća s lijeve strane ceste na razglednici identične su trećoj i četvrtoj kući s lijeve strane ceste na fotografiji. Danas se u njima nalaze Šumarija Otočac (zelena dvokatnica, sada bez balkona) i stambeni objekt (žuta prizemnica ispod Šumarije). U Svratištu je oko 1910. godine boravio glasoviti austrijski građevinski inženjer i geolog **Karl Terzaghi**, autor teorije o nastanku krških polja i začetnik znanstvene discipline *mehanika tla*. Terzaghi je u to vrijeme za tvrtku Adriatique Electricite provodio istraživanje o iskorištavanju hidrološkog potencijala rijeke Gacke, a pošta mu je stizala na adresu ovog svratišta.

[razglednice gore i dolje_izvor: Kulturno-povijesna zbirka Muzeja Gacke]

Glavna ulica grada Otočca - danas **Ulica kralja Zvonimira** - fotografirana s gornje i donje strane. Fotografija s gornje razglednice nastala je između 1900. i 1918., dok je fotografija s donje razglednice nastala prije srpnja 1906. godine, budući da je to datum vidljiv na pečatu koji je na poledini razglednice otisnut prije nego što je iz Otočca otputovala u Bad Reichenhall. Na gornjoj razglednici s lijeve strane ulice ističe se, baš kao i danas, trokatnica u kojoj se nalazi **ljekarna**, tj. **kuća obitelji Častek**. Manjih kuća oko nje više nema. Na donjoj razglednici posebno se s desne strane ističe bujni drvored smješten ispred današnjeg gradskog parka, dio nekadašnje **otočke promenade**, tj. šetnice koja se prostirala s obje strane glavne ulice.

Pozdrav iz Otočca

[razglednice gore i dolje_izvor: Kulturno-povijesna zbirka Muzeja Gacke]

Tri tunela ukupne dužine 33 kilometra sagrađena su 1960-ih na potezu od jezera Kruščica, preko Otočca, pa sve do hidroelektrane u Jurjevu. Poslove izgradnje tunela izvodila je tvrtka Tunelogradnja koja je u samom centru grada u jednoj četverokatnici smjestila svoje urede i menzu. Ona je nakon dovršetka poslova i odlaska radnika trebala postati zgrada općinske skupštine, no odlučeno je da će postati ugostiteljski objekt. Otočac je, naime, u to vrijeme imao samo 84 ležaja, a **Tunelogradnjina zgrada** ubrzo je postala - **Hotel Park**. Preko puta Hotela Park, koji i danas nosi slično ime, smjestila se 1970-ih **otočka robna kuća** ukupne površine od 2100 četvornih metara. Robna kuća uništena je u rujnu 1991. u Domovinskom ratu, a na njezinom mjestu danas se nalaze poslovni i stambeni objekti.

[razglednice gore i dolje_izvor: Kulturno-povijesna zbirka Muzeja Gacke]

Još jedno svratište u glavnoj otočkoj ulici - **Svratište Bilu** vidljivo na gornjoj razglednici iz 1910. godine - smješteno je u kuću koja se danas nalazi na adresi **Ulica kralja Zvonimira 63**. Ta se kuća nalazi tik do uske popločane uličice (nekoć **Sajmišna ulica**, danas **Ulica Mate Čopa**) koja vodi prema igralištu u **Ulici Bartola Kašića**. Donja razglednica otkriva dva nova podatka. Prvi je taj da oko 1960. u toj kući više nema svratišta, a u prizemlju se nalaze poslovni prostori (čitljiva je tabla na pročelju kuće - **Knjižara i papirnica**). Drugi podatak moguće je iščitati s table postavljene na stablo uz krajnje desni rub donje razglednice - odmah do nekadašnjeg svratišta i s druge strane uske popločane uličice smjestio se nešto kasnije - **Hotel Velebit**.

[razglednica gore_izvor: Kulturno-povijesna zbirka Muzeja Gacke | fotografija dolje_izvor: Otočac na starim razglednicama, autorica: Ivana Kregar]

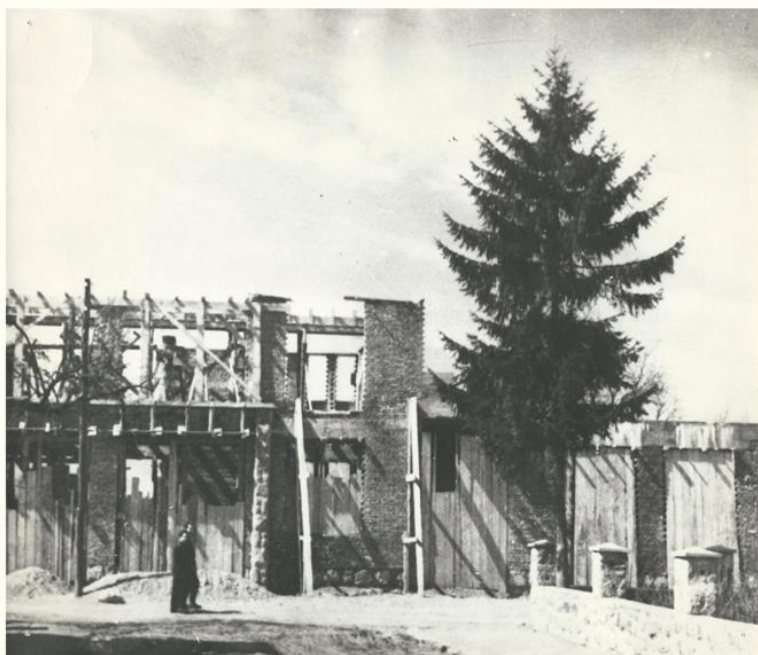
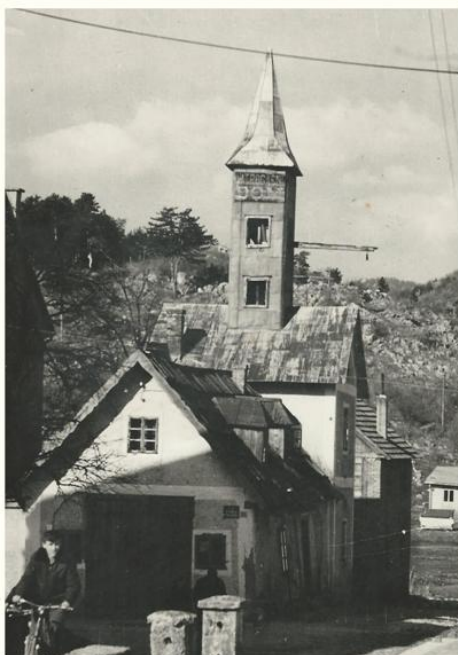
Poznat je podatak da je 1960-ih na području grada bilo 17 trgovina, a 10-ak godina kasnije - otvorenjem robne kuće - taj je broj porastao na 55. Jedna od starijih trgovina - prikazana na ovoj razglednici iz 1930-ih - nalazi se u današnjoj **Ulici kralja Zvonimira na broju 49**. Ta je kuća izgrađena davne 1906. godine i bila je poznata kao **Špekina kuća**, a kasnije je u njoj bila smještena **željezarija**. Njezin je prvotni vlasnik i graditelj bio otočki trgovac **Josip Orešković**. Uz trgovinu se, na ulazu s lijeve strane, prodavalo i vino. Kuća je zaštićena kao kulturno dobro i rijedak je primjer građanske secesijske arhitekture. Na fotografiji iz 2017. godine nalazi se s desne strane ulice, između dvije niže kuće.

[razglednica gore_izvor: Kulturno-povijesna zbirka Muzeja Gacke | fotografija dolje_izvor: Otočac na starim razglednicama, autor: Goran Orešković]

Razglednica nastala tijekom 1950-ih ili 1960-ih i fotografija nastala u 21. stoljeću prikazuju isti dio grada - dio glavne ulice od gradske tržnice prema Crkvi Presvetog Trojstva. Promjene su jasno vidljive - danas se **na gradskoj tržnici** nalazi nekoliko objekata, mnogo je više automobila, uz glavnu ulicu izgrađena su parkirna mjesta i ozelenjen je dio površina, a autobusi gradskog prijevoznika *Autoprijevoza Otočac* osnovanog 1948. više ne voze. Većina objekata s razglednice i dalje je, u boljem ili lošijem stanju, na istom mjestu. Objekt kojeg više nema vidljiv je na razglednici kao prvi objekt s lijeve strane ulice, zelene fasade. Tamo se 1930-ih nalazila **trgovina Ivana Čulinovića**, a kasnije je bio poznat kao **pekara**.

OTOČAC

[razglednica gore_izvor: Kulturno-povijesna zbirka Muzeja Gacke | fotografije dolje_izvor: DVD Otočac

Na razglednici poslanoj 1913. i snimljenoj s brda Fortica, **iznad nekadašnje vojne bolnice/današnjeg učeničkog doma**, desno je vidljiv **most** koji (baš kao i danas) vodi u smjeru glavne ulice, a uz lijevi rub razglednice vidljiv je mali objekt s tornjem. Nije to nikakva crkva - već **prvi vatrogasni dom!** Dobrovoljno vatrogasno društvo Otočac utemeljeno je 1868. i jedno je od najstarijih u Hrvatskoj, a 12 godina nakon njegova osnutka - 1880. - dovršena je gradnja prvog vatrogasnog doma (fotografija dolje lijevo). On se nalazio u današnjoj **Vatrogasnoj ulici**, takoreći *ispod* zgrade Hrvatske pošte, a danas mu nema ni traga. Gradnja novog vatrogasnog doma - na novoj, današnjoj lokaciji - započela je 1952. godine (fotografija dolje desno).

[razglednica gore_izvor: Kulturno-povijesna zbirka Muzeja Gacke | fotografija dolje_izvor: fototeka Muzeja Gacke]

Pogled iz otočkog parka prema jugu i jugozapadu - s vremenskim razmakom od 100 godina. Prva zgrada prikazana uz lijevi rub razglednice i danas je sačuvana, a u memoriji Otočana upamćena je kao **zgrada ženske gimnazije**. Zgrada s njezine lijeve strane nije u kadru - tamo danas djeluje Hrvatski radio Otočac - a zgrada s njezine desne strane više ne postoji. Danas bi se ta zgrada-koje-više-nema nalazila ispred hangara smještenih malo dalje od ruba ulice. Treća zgrada u nizu danas je stambena zgrada, a prostore zgrade koja se na razglednici - ali i na fotografiji - nalazi krajnje desno danas koristi Veleučilište Nikola Tesla. Najveće promjene vidljive su - ipak - u samom parku.

[razglednica gore_izvor: Kulturno-povijesna zbirka Muzeja Gacke | fotografija dolje_izvor: Otočac na starim razglednicama, autorica: Ivana Kregar]

Razglednica prikazuje središnji dio parka sa **spomenikom vojnicima 79. Jelačićeve pukovnije** koji su stradali u Prvom svjetskom ratu i koji je podignut 1916. te Crkvu sv. Georgija. Ova razglednica poslana je 1927. godine, no sama fotografija nastala je nešto ranije. Naime, na mjestu tog spomenika uz preinake gornjeg dijela 1926. godine podignut je spomenik srpskom kralju Petru I. Karađorđeviću. Taj je spomenik, također uz preinake, 1955. godine zamijenjen spomenikom borcima Narodnooslobodilačkog rata i žrtvama fašizma, takozvanim *spomenikom partizanki*, koji je većim dijelom uništen tijekom 1990-ih. U sjeveroistočnom dijelu otočkog parka 2011. godine podignut je spomenik hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata. U središnjem dijelu otočkog parka danas nema spomenika.

[razglednice gore i dolje_izvor: Kulturno-povijesna zbirka Muzeja Gacke]

Gornja razglednica poslana je 1911. i prikazuje centar grada sniman iz smjera brda Humac. U odnosu na današnju sliku grada lako je uočiti veliku količinu obradivih površina na kojima nema nikakvih građevina. Fotografija gotovo istog dijela grada - ona donja - snimljena je početkom 1980-ih. Na zelenim površinama koje su se nekoć nalazile jugoistočno od samog centra niknulo je nekoliko novih - ne objekata - već čitavih **ulica** koje danas nose imena **Vladimira Nazora, Nikole Mašića i Andrije Štampara**. S druge strane glavne ulice - danas Ulice kralja Zvonimira - u današnjoj Ulici Bartola Kašića jasno se vidi čitav **blok stambenih zgrada** od kojih je većina izgrađena tijekom 1960-ih i 1970-ih.

[razglednica gore_izvor: Kulturno-povijesna zbirka Muzeja Gacke | fotografija dolje_izvor: fototeka Muzeja Gacke]

Trokatnica koja se na gornjoj razglednici nalazi lijevo od zgrade Gackog pučkog otvorenog učilišta zgrada je koje više nema. U njoj je davnih dana djelovala **krajiška osnovna škola**, a kasnije **niža gimnazija**. Ta je zgrada kao prva školska zgrada za dječake sagrađena davne 1782., za vrijeme vladavine cara Josipa II., i to kao prizemnica. Zbog povećanja broja učenika ubrzo je nadograđen prvi, a potom i drugi kat. Formalno obrazovanje za djevojčice organizirano je nešto kasnije - od 1805. - ali ne u ovoj zgradi. Učenici su se iz niže gimnazije - koja od 1925. djeluje u zgradi nekadašnje krajiške škole - kasnije upisivali u razrede srednje škole. Niža gimnazija srušena je zbog derutnosti 1965., a na tom je dijelu ulice ubrzo niknula moderna **robna kuća**.

[panoramska razglednica - izvor: Kulturno - povijesna zbirka Muzeja Gacke]

Panoramska razglednica Otočca poslana prije punih 115 godina jedina je razglednica ovog tipa u Kulturno-povijesnoj zbirci Muzeja Gacke. Prikazuje s desne strane **Donji grad**, a s lijeve strane **Gornji grad**. Kadar je snimljen u smjeru juga i jugoistoka, a od svih prikazanih brda **Humac** zauzima središnji dio kadra. U središnjem dijelu razglednice smještena je velika zelena površina omeđena rijekom Gackom s donje strane - na njoj se danas nalaze Osnovna škola Zrinskih i Frankopana te sportska dvorana, travnato sportsko igralište i ostali sportski tereni. Pri sredini razglednice također se ističu tornjevi dviju crkvi - desno je **Crkva sv. Georgija**, a lijevo **Crkva Presvetog Trojstva**. Između crkvi, omeđen drvoredima visokih jablana, smjestio se **otočki park**. Vješto oko prepoznat će uz lijevi rub razglednice i **kapelu Majke Božje od Sedam Žalosti** koja se i danas nalazi **na brdu Fortica**, a u središnjem dijelu razglednice lako je uočiti **upravnu zgradu Grada Otočca** i zgradu otočke ispostave **Ureda državne uprave**.